

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Orhei

Primăria Comunei Jora de Mijloc

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Jora de Mijloc, Raionul Orhei

Perioada de implementare: 2025 – 2040

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,
în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Jora de Mijloc

Aprobat de:

Consiliul Local Jora de Mijloc
Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Jora de Mijloc, Raionul Orhei

Notă: Acest document este un instrument dinamic ce poate fi adaptat în funcție de evoluția contextului economic, social și tehnologic, precum și a feedback-ului primit de la comunitate. O cooperare eficientă între autoritățile locale, fermieri, investitori și locuitori va asigura reușita pe termen lung a Planului Local de Acțiuni în comuna Jora de Mijloc.

PREFAȚĂ

Comuna Jora de Mijloc este o comună din raionul Orhei, Republica Moldova. Este formată din 4 sate: Jora de Mijloc (sat-reședință), Jora de Jos, Jora de Sus și Lopatna.

Prezentul **Plan Local de Acțiuni (PLA)** pentru comuna Jora de Mijloc își propune să ofere o viziune strategică menită să stimuleze dezvoltarea rurală durabilă. Documentul se bazează pe analiza resurselor naturale, a contextului socio-economic și a infrastructurii existente, stabilind măsuri concrete care să contribuie la creșterea economică, protecția mediului și ridicarea nivelului de trai pentru locuitorii comunei.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)
- **MAC-P** – Agricultura Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală

- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică
- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție
- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. Tabelul din secțiunea 4.2. "Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare"

LISTĂ FIGURI

1. Harta „Sub-tipuri de sol”
2. Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”
3. Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”
4. Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”
5. Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”
6. Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor
7. Harta „Acoperirea terenurilor”
8. Harta „Eroziunea solului”
9. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI	2
1. INTRODUCERE	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale.....	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. Fondul forestier.....	7
2.2.3. Resurse minerale.....	7
2.2.4. Resurse energetice.....	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	7
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului	10
2.5.1. Managementul deșeurilor	10
2.5.2. Biodiversitatea	10
2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)	10
2.6. Hazarduri naturale	12
2.6.1. Eroziunea solului.....	12
2.7. Ariile protejate	14
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI	14
3.1. Oportunități de dezvoltare.....	14
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3. Scenarii de dezvoltare	14
3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă	14
3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică	15
3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernizată) ...	15
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE	16
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	16
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare	17
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	25
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	25
5.2. Mesaje-cheie.....	25
5.3. Public-țintă	27
5.4. Canale de comunicare.....	27
5.5. Activități propuse.....	30
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	31
BIBLIOGRAFIE	32
ANEXE	32

1. INTRODUCERE

Comuna Jora de Mijloc, din raionul Orhei, se caracterizează prin terenuri agricole fertile și relief colinar, tipic zonei centrale a Republicii Moldova. Acest **Plan Local de Acțiuni** este conceput pentru a încuraja o dezvoltare durabilă a comunei, îmbinând obiective economice, sociale și de mediu. Abordarea strategică și colaborarea tuturor actorilor locali (autorități publice, fermieri, ONG-uri, investitori și comunitatea locală) sunt esențiale pentru a transforma potențialul local în realitate.

Obiective specifice:

- Analiza contextului natural, socio-economic și de infrastructură pentru comuna Jora de Mijloc;
- Identificarea principalelor provocări și direcții de dezvoltare;
- Stabilirea unor acțiuni practice pentru agricultură, infrastructură, mediu și diversificarea economică;
- Asigurarea implicării întregii comunități în implementarea și monitorizarea măsurilor propuse.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Jora de Mijloc se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 54,5 m, maximă 280,6 m (amplitudine altitudinală ~226,1 m). Panta medie a terenului este de ~4,4°, cu porțiuni foarte abrupte (panta maximă ~64,0°). Expoziția medie a versanților este de ~131,0° (sud-estică). Relieful comunei este accidentat, dominat de dealuri înalte și versanți extrem de abrupti. Pantele medii de aproximativ 8% și orientarea sud-estică cresc riscul de eroziune severă în lipsa lucrărilor adecvate. În zona de șes interfluvial se dezvoltă culturi agricole de câmpie, iar versanții abrupti sunt destinați în principal pășunatului. Parametrii morfometrici (altitudinea medie ~134 m, amplitudinea ~226 m) reflectă o mare variație a reliefului. În aceste condiții, este crucială protejerea vegetației de pe versanți și implementarea unor lucrări antierozionale masive pentru a menține stabilitatea terenului.

Clima. Localitatea are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-1,10°C, min. -22°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 36°C). Primăverile și toamnele între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 119 mm, iar anual variază între 480-590 mm, cu minime sub 440 mm în anii secetoși și maxime de peste 640 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

Sursele de apă. Comuna beneficiază de prezența râului Nistru, și două râulețe provizorii, care traversează comuna. Lacuri de acumulare și iazuri – lipsesc. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat sursele de apă se vor micșora.

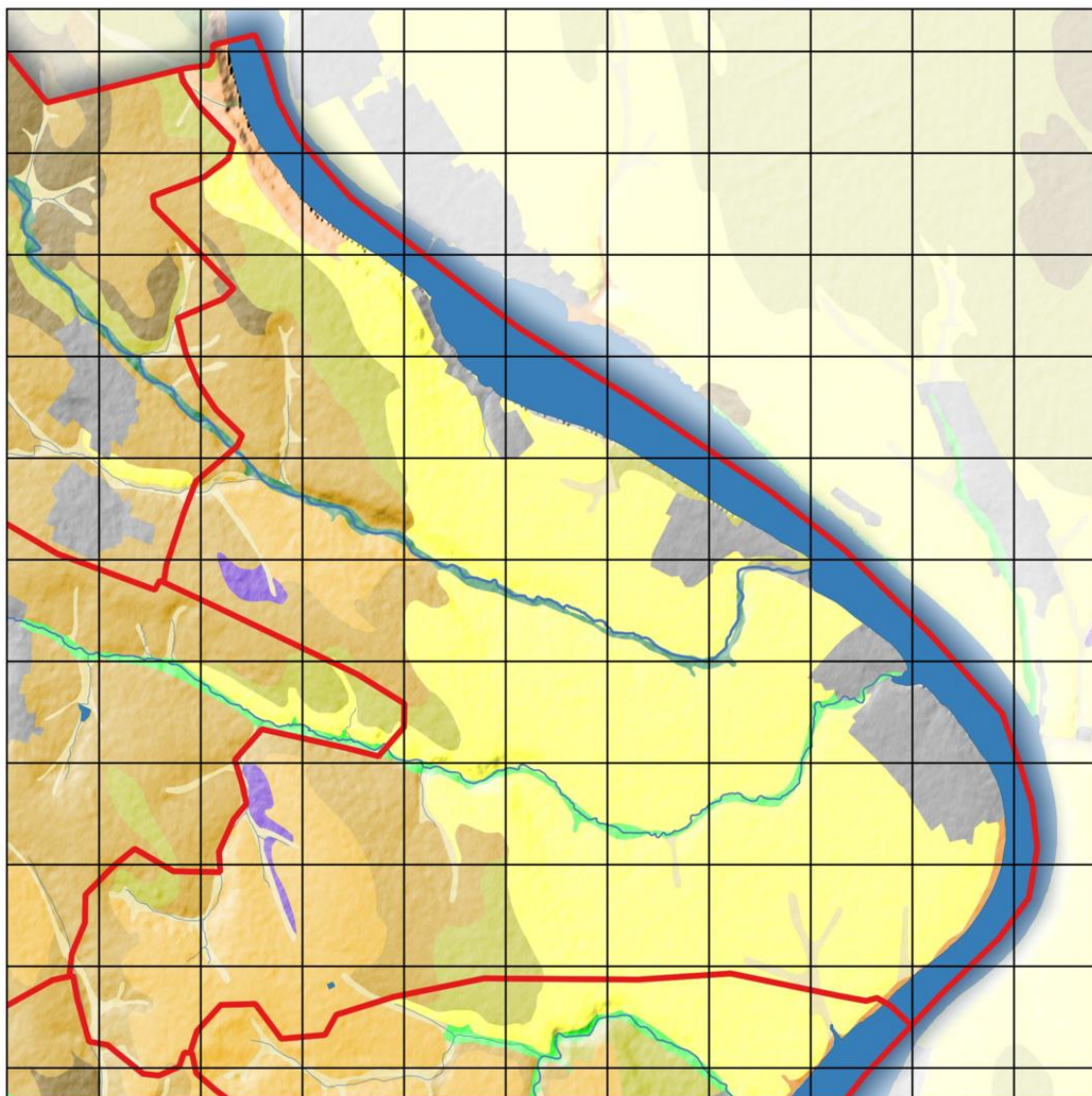
2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

Solurile dominante sunt cernoziomurile, care ocupă majoritatea suprafeței comunale și definesc caracterul fertil al terenurilor. Orice alte tipuri de sol apar pe arii mici și nu influențează semnificativ configurația generală a solurilor.

Cernoziomurile caracterizează zona, fiind favorabile culturilor de cereale, oleaginoase (floarea-soarelui), legume și viță-de-vie. Lipsa rotației culturilor și utilizarea excesivă a îngrășămintelor chimice pot duce la pierderea fertilității și poluarea apei.

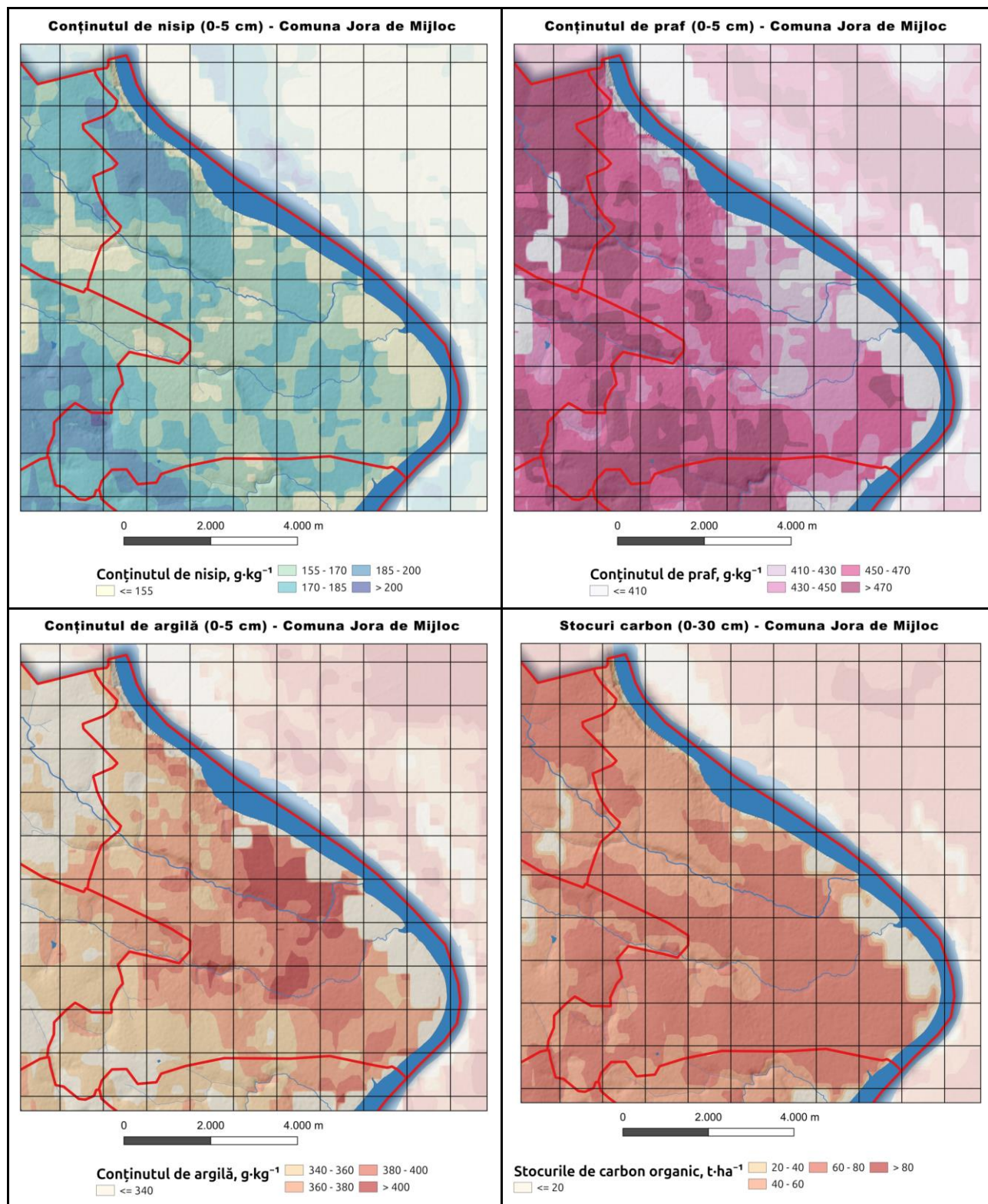
Sub-tipuri de sol - Comuna Jora de Mijloc

Sub-tipuri de sol

Cernoziom argiloiluvial	Cernoziom obișnuit	Sol aluvial stratificat
Cernoziom carbonatic	Cernoziom tipic	Sol cernoziomoid tipic
Cernoziom levigat	Rendzună carbonatică	Sol cernoziomoid levigat
	Sol aluvial mlăștinos	
	Sol aluvial molice	

Solurile din această comună au o textură luto-argilooasă, cu circa 37% argilă, 45% praf (silt) și 17% nisip. Textura relativ echilibrată permite atât acumularea apei în sol, cât și un drenaj satisfăcător, sprijinind astfel buna dezvoltare a culturilor. Conținutul de carbon organic este moderat (~6.1%), sugerând o fertilitate bună, care însă poate fi îmbunătățită în continuare prin aport de materie organică. În ansamblu, solul are un potențial agricol ridicat, însă este importantă aplicarea unor practici durabile de gestionare pentru a preveni degradarea pe termen lung.

Conținutul mediu de carbon organic în stratul 0–5 cm este 38.4 g/kg, scăzând la 19.2 g/kg în stratul 5–15 cm și la 18.5 g/kg în stratul 15–30 cm. La adâncimi mai mari, conținutul continuă să descrească: 16.4 g/kg la 30–60 cm, 11.0 g/kg la 60–100 cm și 7.6 g/kg în stratul 100–200 cm. Stocul total de carbon organic până la 30 cm adâncime este de ~55.1 t/ha. Se observă o diminuare accentuată a conținutului de carbon cu adâncimea (de ~5 ori mai mic la 2 m față de suprafață).

2.2.2. Fondul forestier

Puține păduri și perdele forestiere joacă un rol crucial în protecția solului și menținerea biodiversității. Extinderea zonelor împădurite poate contribui la reducerea eroziunii și la stabilizarea versanților. Satul Jora de Mijloc dispune de un fond forestier extins pe suprafața de **519,15 ha**, din care **403 ha** sunt păduri în proprietatea publică a statului, **66,15 ha** sunt gestionate de primărie, iar **50 ha** sunt în gestiune privată. În plus, satul include **34,15 ha** de fâșii forestiere aflate integral în proprietatea primăriei. De asemenea, satul cuprinde **142,42 ha** de terenuri degradate, ravene și alunecări de teren, care necesită reabilitare ecologică. În perimetrul primăriei Jora de Mijloc au fost identificate 33 perdele forestiere de protecție, cu o suprafață totală de 45,16 ha. Acestea sunt destinate protecției terenurilor agricole și infrastructurii locale, având o importanță deosebită în prevenirea eroziunii solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și îmbunătățirea microclimatului regional.

2.2.3. Resurse minerale

Posibile depozite de nisip, argilă și pietriș pot fi exploatate, cu reglementări stricte pentru a minimiza impactul asupra mediului.

2.2.4. Resurse energetice

Nu există resurse fosile, dar potențialul pentru proiectele solare și micro-eoliene merită analizat, având în vedere reliefurile colinare și condițiile climatice.

2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

Terenurile agricole din sat ocupă 4778 ha, dintre care 3357 ha au fost expertizate pedologic în anul 2024. Eroziunea solului afectează 45,7% (1022 ha) din terenurile evaluate, 32,7% prezintă un grad moderat de eroziune, și 53,3% - puternic.

Utilizarea terenurilor în comuna Jora de Mijloc reflectă o structură agrară dominantă, dar echilibrată, în care se remarcă și prezența fondului forestier și infrastructurii economice.

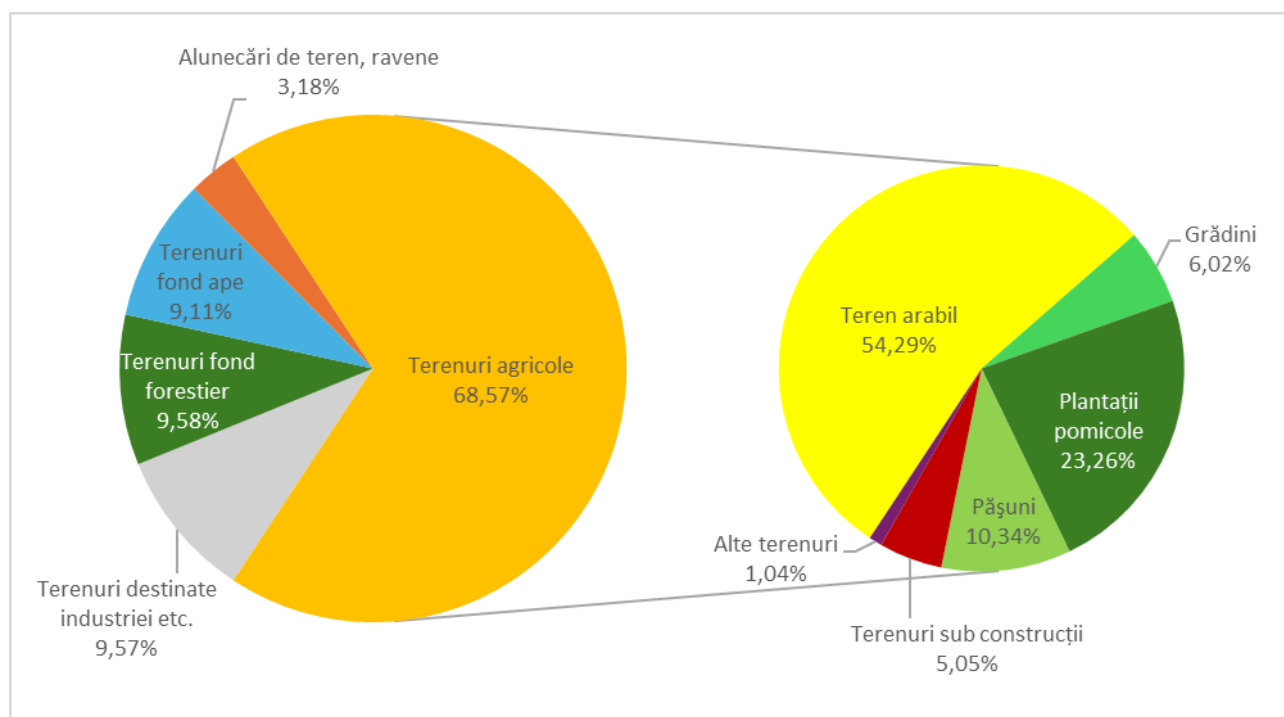
Din totalul suprafeței comunei, terenurile agricole dețin ponderea majoritară – 68,57%, ceea ce confirmă profilul rural activ al localității și orientarea acesteia către exploatarea solului în scopuri productive.

Cea mai extinsă categorie din cadrul terenurilor agricole este reprezentată de terenurile arabile (54,29%), care susțin cultura plantelor de câmp și constituie baza producției vegetale. La acestea se adaugă alte forme de utilizare agricolă relevante: plantațiile pomicole (23,26%), care dețin o proporție neobișnuit de ridicată și evidențiază o specializare

locală în pomicultură, pășunile (10,34%), utilizate pentru creșterea animalelor și grădinile (6,02%), destinate în principal autoconsumului sau culturilor mixte. Totodată, se identifică terenuri sub construcții (5,05%), care includ spațiile rezidențiale, sociale și administrative, precum și alte terenuri (1,04%) cu funcționalități neprecizate – cel mai probabil suprafețe temporar neproductive sau în tranziție funcțională.

Un element important în structura utilizării terenurilor îl constituie fondul forestier, care ocupă 9,58% din suprafața comunei. Acesta contribuie la echilibrul ecologic local, la conservarea biodiversității și la protecția solului împotriva eroziunii. De asemenea, se remarcă și prezența terenurilor din fondul apelor (9,11%), care au un rol esențial în reglarea regimului hidric și în menținerea umidității solului, fiind relativ ridicată față de media din alte localități.

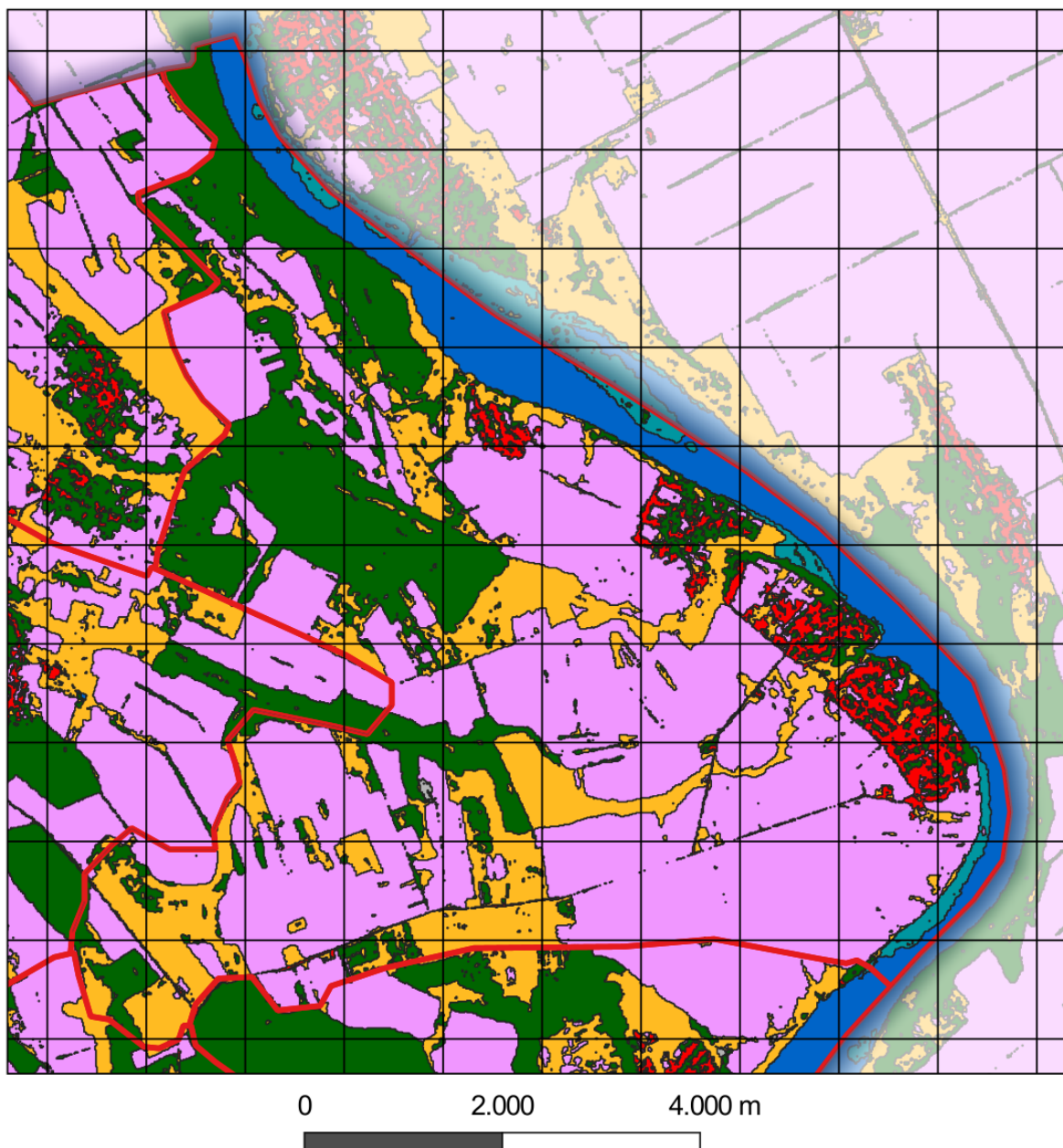
Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor

Terenurile destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și altor obiective economice acoperă 9,57%, ceea ce indică un grad moderat de dezvoltare a infrastructurii economice locale și potențial pentru extinderea activităților non-agricole.

Un aspect deosebit îl reprezintă alunecările de teren și ravenele (3,18%), care semnaleză riscuri geomorfologice ce necesită monitorizare periodică și eventuale măsuri de stabilizare a solului. Este de menționat și absența explicită a pârluagelor în raportare, ceea ce poate sugera fie o utilizare intensă și continuă a terenurilor agricole, fie o posibilă subraportare a suprafețelor temporar necultivate.

Acoperirea terenurilor - Comuna Jora de Mijloc

Categorii de terenuri			
	Terenuri agricole		Bazine acvatice permanente
	Vegetație arboricolă		Terenuri construite
	Pajiști		Teren gol/vegetație rară
			Zone umede înierbate

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Conform datelor recensământului din 2014, comuna Jora de Mijloc avea o populație de 3238 de locuitori, în scădere față de recensământul din 2004, când erau înregistrați 4052 de locuitori (s. Jora de Mijloc - 1378 loc., s. Jora de Jos - 1269 loc., s. Jora de Sus - 903 loc. și s. Lopatnic - 502 loc.). Până în 2024, populația comunei a continuat să scadă, ajungând la 2168 de locuitori, ceea ce reflectă tendințele generale de depopulare și migrație din mediul rural. Migrația tinerilor către orașe și în străinătate duce la deficiențe de forță de muncă și îmbătrânirea populației.

Așezările. Structura arhitecturală este tipic rurală, cu gospodării individuale; infrastructura publică necesită consolidare și modernizare pentru a susține cerințele socio-economice actuale.

Infrastructura.

- **Drumuri:** Combină secțiuni asfaltate, pietruite și de pământ, care necesită reparații și întreținere;
- **Rețele de apă și canalizare:** Majoritatea gospodăriilor dispun de fântâni individuale, iar canalizarea centrală este inexistentă sau minimă;
- **Energie și telecomunicații:** Alimentarea cu energie electrică este stabilă, însă semnalul de internet și telefonie mobilă poate fi limitat în anumite zone.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Sistemul actual de colectare și depozitare a deșeurilor este deficitar, existând riscuri de poluare a solului și apei prin depozități necontrolate. Crearea unui sistem modern (colectare selectivă, reciclare) este prioritară.

2.5.2. Biodiversitatea

Fondul forestier redus și agricultura intensivă pot fragmenta habitatele naturale. Măsuri precum reîmpădurirea și protejarea coridoarelor ecologice mențin diversitatea biologică.

2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)

În perimetrul primăriei Jora de Mijloc au fost identificate 33 perdele forestiere de protecție, cu o suprafață totală de 45,16 ha, ce reprezintă doar **0,95%** din suprafața terenurilor cu destinație agricolă, mult sub ponderea optimă de 4% necesară pentru protecția solului. Pentru atingerea acestui prag, se recomandă extinderea suprafețelor prin împădurire cu **peste 145 ha**. Gestionarea sustenabilă a terenurilor și implementarea unor măsuri urgente de protecție a solului sunt esențiale pentru prevenirea degradării continue, menținerea fertilității și protejarea mediului. Această extindere ar putea fi realizată prin împădurirea terenurilor degradate, precum și a celor moderat și puternic erodate, contribuind astfel la protecția solului. Aplicarea măsurilor de reabilitare a PFP-urilor și împădurirea ar reprezenta un progres semnificativ către o agricultură durabilă și o gestionare mai eficientă a resurselor naturale.

Din cele 33 de perdele forestiere analizate:

- **18 PFP** au o stare funcțională satisfăcătoare, cu un grad slab de uscare; dintre acestea, **5 PFP** prezintă un nivel de infestare de 10%.
- **3 PFP** au funcționalitate medie.
- **9 PFP** au funcționalitate scăzută, dintre care:
 - **8 PFP** prezintă un grad slab de uscare,
 - **1 PFP** are un grad mediu de uscare,
 - **2 PFP** sunt afectate de infestare în proporție de 10%,
 - **1 PFP** are un nivel de infestare de 20%.

- **1 PFP** este complet nefuncțională, având un grad slab de uscare și o infestare de 10%.

Compoziția speciilor variază, fiind dominată de nuc în 27 PFP, salcâm – 1 PFP, și plop – 2 PFP. Perdelele forestiere cu compoziție din vegetație lemnoasă în amestec conțin: nuc, sălcioară, salcâm, și alte diverse tari. Vârsta medie a arborilor din componența acestora variază, cea mai tânără perdea forestieră este cu compoziție monodominantă de salcâm – 20 ani, 7 PFP au 35 ani, 14 PFP – 40 ani, și 11 PFP – 50 ani.

Construcția PFP:

- 1 rând, cu lățimea de 4 și 6 m – 7PFP;
- 2 rânduri, lățimea de la 8 la 14 m – 21 PFP;
- 3 rânduri, cu lățimea de 8 m – 1 PFP;
- 4 rânduri, lățimi de 9 și 130 m – 2 PFP;
- 10 rânduri, lățimea de 60 și 130 m – 2 PFP;

Speciile arborescente din compoziție sunt reprezentate de măceș în 31 PFP, porumbar – 15 PFP, lemn câinesc – 12 PFP, și sânger în 5 PFP. Într-o perdea forestieră lipsește subarboretul.

Majoritatea suprafețelor analizate sunt amplasate pe cernoziom tipic – 30 PFP; și câte 1 unitate pe cernoziom carbonatic, aluvial și luto-argilos. În dependență de relief, terenurile sunt amplasate pe versant frământat – 17; versant ondulat – 5; versant plan – 9; și luncă – 2. În perimetrul a 31 perdele forestiere (43,91 ha), solul are o structură stabilă, 1,06 ha prezintă eroziune slabă, și 0,19 – eroziune pluvială.

Pentru cele 33 perdele forestiere de protecție sunt propuse următoarele lucrări:

- **Tăieri de îngrijire în arborete tinere, pe o suprafață de 1,6 ha:** Aceste lucrări urmăresc eliminarea vegetației concurente și a speciilor nedorite, asigurând o dezvoltare sănătoasă și echilibrată a arboretului tânăr. Prin această intervenție, se îmbunătățește structura și stabilitatea perdelei forestiere, contribuind la crearea unor condiții optime pentru creșterea arborilor valoroși.
- **Tăieri de igienă, pe o suprafață de 2,00 ha:** Aceste lucrări constau în îndepărtarea arborilor uscați, bolnavi sau afectați de factori climatici, prevenind astfel răspândirea bolilor și menținerea sănătății ecosistemului forestier. Prin această intervenție, se reduce riscul de atacuri ale dăunătorilor și se îmbunătățește stabilitatea perdelei forestiere.
- **Extragerea arboretului, pe o suprafață de 1,13 ha:** Această lucrare are ca scop îndepărtarea arborilor care nu mai îndeplinesc un rol funcțional în perdeaua forestieră, pentru a permite regenerarea naturală și îmbunătățirea structurii vegetației.
- **Coborârea înălțimii cioatelor, pe o suprafață de 0,28 ha:** Această lucrare are scopul de a facilita regenerarea naturală și de a îmbunătăți aspectul estetic al perdelei forestiere. Prin această intervenție, se reduce riscul apariției unor focare de boli și dăunători în zona respectivă.
- **Rărituri, pe o suprafață de 1,04 ha:** Această măsură silviculturală urmărește reducerea densității arboretului pentru a îmbunătăți accesul la lumină și nutrienți. Prin eliminarea arborilor mai puțin viguroși, se stimulează dezvoltarea celor valoroși, asigurând o creștere sănătoasă și echilibrată a perdelei forestiere.

- **Elagaj, pe o suprafață de 40,91 ha:** Această lucrare presupune îndepărtarea ramurilor uscate, bolnave sau deteriorate pentru a preveni răspândirea bolilor și a îmbunătăți circulația aerului în perdelele forestiere. Prin elagaj, se crește rezistența arborilor la factori climatici și se îmbunătățește protecția solului.
- **Completări, pe o suprafață de 17,08 ha:** Aceste lucrări au rolul de a reface golurile din perdelele forestiere prin plantarea de puiți noi, asigurând continuitatea și funcționalitatea acestora. Completările contribuie la menținerea densității optime a vegetației și la îmbunătățirea protecției terenurilor agricole.
- **Îngrijirea subarboretului, pe o suprafață de 26,25 ha:** Această intervenție presupune îndepărtarea vegetației invazive și stimularea dezvoltării naturale a subarboretului, asigurând astfel o protecție mai bună împotriva eroziunii solului și menținerea echilibrului ecologic al perdelelor forestiere.
- **Plantări, pe o suprafață de 1,59 ha:** Aceste lucrări vizează extinderea și refacerea perdelelor forestiere prin plantarea de specii adaptate condițiilor locale. Împădurirea contribuie la combaterea eroziunii solului, îmbunătățirea retenției apei și stabilizarea terenurilor agricole adiacente.

De asemenea, se recomandă crearea de noi perdele forestiere în satul Jora de Mijloc, pentru a atinge o pondere optimă de împădurire care va proteja solul și va preveni eroziunea acestuia, alunecările de teren, și pierderea fertilității. Extinderea fondului forestier ar contribui la stabilizarea solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și protejarea culturilor agricole, îmbunătățind astfel microclimatul local, ce va implica un impact direct pozitiv asupra producției agricole. Extinderea suprafeței de pădure va sprijini și protecția infrastructurii locale, ameliorând condițiile ecologice generale ale satului. O primă acțiune ar fi identificarea și prioritizarea terenurilor vulnerabile, în vederea creșterii procentului perdelelor forestiere de protecție, de la 0,95% la 4%, pondere optimă de protejare a terenurilor agricole. Îmbunătățirea gradului de împădurire va avea efecte pozitive asupra biodiversității și va reduce riscurile de calamități naturale. Este important ca măsurile să fie implementate pe termen lung, argumentat, pentru asigurarea gestionării sustenabile a resurselor locale.

2.6. Hazarduri naturale

Eroziunea solului, secetele și alunecările de teren rămân riscuri importante, accentuate de schimbările climatice. Adoptarea practicilor agricole durabile și gestionarea responsabilă a apei pot reduce vulnerabilitatea.

2.6.1. Eroziunea solului

În comuna Jora de Mijloc, eroziunea hidrică a solului duce la pierderea a aproximativ 486 tone de sol anual. Această valoare reflectă un nivel mediu de eroziune în contextul comunelor studiate, ceea ce înseamnă că fenomenul este destul de pronunțat pentru a fi preocupant, deși nu extrem. Eroziunea moderată aici poate fi atribuită unui relief variat cu zone deluroase expuse la șiroiri moderate și perioadelor de ploi abundente, în combinație cu practicile agricole care, deși în parte adecvate, nu previn complet spălarea solului (de exemplu, terenuri arate care rămân fără protecție vegetală în perioadele ploioase).

Rata medie de eroziune este de numai ~1,7 tone/ha/an – una dintre cele mai mici din rândul comunelor analizate – semn că pe majoritatea suprafețelor, solul se degradează lent, sub acțiunea unei eroziuni difuze și moderate. Doar în unele sectoare cu pantă mai pronunțată s-au observat pierderi anuale mai mari, valoarea maximă locală fiind de ~186 tone/ha. Această situație indică existența unor zone vulnerabile punctuale, dar fără ca întreg teritoriul să fie expus unei eroziuni severe.

Pe termen lung, aceste pierderi de sol pot avea ca rezultat o scădere a fertilității solurilor locale, punând presiune pe agricultura comunei. Pentru a preveni acest declin, se pot întreprinde o serie de măsuri de conservare a solului. Cultivarea fâșiilor de iarbă între parcelele în pantă, menținerea unui strat protector de resturi vegetale după recoltare, practicarea minimum-tillage (prelucrarea minimă a solului) pentru a nu expune stratul fertil și instalarea de mici baraje sau digulețe de pământ pe versanți sunt câteva soluții eficiente. Implementarea consecventă a acestor acțiuni va reduce cantitatea de sol pierdută anual și va ajuta la menținerea sănătății și productivității terenurilor agricole din Jora de Mijloc.

Eroziunea solului - Comuna Jora de Mijloc

0 2.000 4.000 m

Cantitatea de sol erodat, t/ha/an

■ <= 2,0	■ 5,0 - 10,0
■ 2,0 - 5,0	■ > 20,0

2.7. Ariile protejate

Comuna Jora de Mijloc are pe teritoriul său o arie protejată de tip silvic: Rezervația naturală silvică Cobîleni (Lopatna). Această rezervație conservă un segment de pădure naturală de luncă, protejând biodiversitatea forestieră locală și reprezentând un eșantion valoros din ecosistemele silvice ale regiunii. Suprafața protejată, deși nu foarte întinsă, adaugă totuși o zonă importantă de vegetație naturală în cadrul comunei. Din punct de vedere ecologic, rezervația are o importanță deosebită pentru conservarea speciilor de plante și animale de pădure, demonstrând necesitatea protejării acestor habitate într-un peisaj altminteri dominat de agricultură. Valoarea sa pentru conservare este semnificativă, însă potențialul turistic rămâne redus, rezervația fiind mai degrabă un obiectiv științific și educativ decât o atracție turistică dezvoltată.

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură competitivă.** Condițiile climatice și solurile fertile permit producții ridicate folosind tehnologii moderne (irigații, mecanizare, soiuri performante) și asocieri între fermieri.
2. **Turism rural și ecologic.** Peisajele colinare și tradițiile culturale pot susține pensiuni rurale, trasee tematice, evenimente locale, generând venituri complementare.
3. **Energie regenerabilă.** Proiecte solare și micro-eoliene pot diversifica sursele de venit și crește autonomia energetică.
4. **Acces la fonduri externe.** Programele europene și naționale pot sprijini modernizarea infrastructurii, agricultura durabilă și dezvoltarea turismului.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Exodul tinerilor și îmbătrânirea populației.** Deficit de resurse umane calificate, necesare inovării și dezvoltării.
2. **Infrastructură deficitară.** Rețea rutieră, sistem de apă-canal, gestionarea deșeurilor insuficiente, limitând oportunitățile economice și investițiile.
3. **Buget local restrâns.** Primăria nu poate finanța singură proiectele necesare, fiind necesare cofinanțări și parteneriate public-private.
4. **Practicile agricole necorespunzătoare.** Monocultura și utilizarea intensivă a fertilizanților chimici degradează pe termen lung solul și pun în pericol calitatea apei.

3.3. Scenarii de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Creșterea productivității prin mecanizare, soiuri performante, sisteme de irigații eficiente;

- Asocieri de fermieri pentru creșterea competitivității, reducerea costurilor și acces mai bun la piețe;
- Dezvoltarea centrelor de depozitare și procesare (cereale, fructe, legume) pentru valoare adăugată locală.

Riscuri:

- Presiune crescută asupra solului și apei, risc de degradare a mediului;
- Investiții inițiale mari și volatilitatea piețelor agricole.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Promovarea agriculturii ecologice (rotația culturilor, fertilizanți organici, reducerea pesticidelor) menținând calitatea solului și a apei;
- Dezvoltarea turismului rural, cultural și gastronomic: pensiuni, trasee tematice, evenimente tradiționale;
- Extinderea suprafețelor împădurite, protejarea coridoarelor ecologice și a habitatelor naturale pentru biodiversitate.

Riscuri:

- Infrastructură turistică nedezvoltată și nevoie de promovare eficientă;
- Proces lent de adaptare la agricultura ecologică, necesitând resurse și instruire pentru fermieri.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernizată)

Obiective:

- Modernizarea infrastructurii (drumuri, apă-canal, gestionarea deșeurilor) pentru a sprijini dezvoltarea economică și a îmbunătăți serviciile publice;
- Adoptarea practicilor agricole durabile (rotația culturilor, fertilizare organică, management responsabil al apei) pentru productivitate menținută și protecția mediului;
- Crearea unor facilități de procesare agroalimentară și inițiative turistice moderate, diversificând resursele economice locale.

Riscuri:

- Necesită o coordonare extinsă între autorități, fermieri, investitori și comunitate;
- Investiții inițiale semnificative, cu efect pe termen mediu și lung, necesitând stabilitate financiară și viziune continuă.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de primăvară** precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici. Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențiind culturile cu pretabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

În comuna Jora de Mijloc, situată într-o zonă cu microclimat relativ mai blând (pe malul Nistrului), terenurile arabile au un potențial notabil pentru anumite culturi. Cele mai ridicate niveluri de favorabilitate se înregistrează pentru **lucernă** (~38,7%) și **orz** (~31,8%). De asemenea, culturi precum **caisul, cânepa, inul pentru fibră, pășunile** (pentru creșterea animalelor), **leguminoasele boabe** (mazăre și fasole), **părul, prunul, soia, floarea-soarelui și legumele de grădină** prezintă o pretabilitate *moderată* pe anumite areale din comună, fiind posibile în zonele locale mai favorabile (de exemplu, pe terasele joase și bine expuse la soare, cu acces la apă). O proporție semnificativă a terenurilor (~15,8%) este potrivită doar pentru **pășune** permanentă, indicând că zonele de coastă sau cu soluri mai sărace de pe teritoriul comunei ar fi mai bine menținute ca pajiști naturale. Pe de altă parte, **vița-de-vie** rămâne surprinzător de puțin adaptată chiar și în acest climat mai cald – nu se evidențiază suprafețe cu pretabilitate înaltă pentru viticultură în Jora de Mijloc. În concluzie, comuna oferă oportunități variate (inclusiv pentru specii prădioase ca soia sau culturi tehnice ca inul și cânepa), însă *planificarea spațială* a culturilor este esențială pentru a amplasa fiecare specie pe terenul cel mai potrivit.

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealieră pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealier.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de pretabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu pretabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni din Comuna Jora de Mijloc**, Raionul Orhei va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței pădurilor	▪ Suprafață împădurită (ha)	+259 ha	30.000 – 50.000 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.2. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	▪ Suprafață fâșii forestiere (ha)	+145 ha	~63.300 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	▪ Suprafață restaurată (ha)	+164 ha	4.500-16.000 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.4. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	▪ Cantitate biomasă utilizată (tone) ▪ Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie	46 ha	Dezvoltarea culturilor energetice: 20.000 - 25.000 lei pe hectar în primul an Colectarea și procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). ▪ Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova

1.5. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscare și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafață reconstruită (ha) 	<p>229 ha</p>	<p>1.500 - 2.000 lei pe hectar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.6. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafață reconstruită (ha) 	<p>45,16 ha</p>	<p>22 000 – 35 000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027; ▪ Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. ▪ Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) – UCIP IFAD <p>Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon</p>
1.7. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Număr de intervenții 	<p>457,62 ha</p>	<p>Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha. Tratamente biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha. Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.8. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Numărul de studii efectuate ▪ Procentul de păduri monitorizate anual. ▪ Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	<p>457,62 ha</p>	<p>2.000 lei/ha anual</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.9. Prevenirea și limitarea incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studii de caz ▪ Suprafața pădurilor protejată împotriva 	<p>457,62 ha</p>	<p>4.650 lei și 13.900 lei pe an</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea

	incendiilor (ha)			acestui pentru perioada 2023-2027 Proiectul „EU4 Moldova Rezilientă – Stat Sigur, Comunități Puternice”
1.10. Îmbunătățirea sistemului de monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Număr de sisteme implementate ▪ Procentajul de păduri monitorizate 	457,62 ha	13.500 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-ameliorative pe terenurile agricole afectate de ravene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de ravene pe care s-au aplicat măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha) 	23 ha	165–310 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Proiectul “Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale” (TRTP) ▪ Proiectul Băncii Mondiale “Agricultura Competitivă în Moldova” (MACP) Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor irigate (ha) 	66 ha	60.000 - 180.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD
2.3 Implementarea culturilor agricole cu un consum redus de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) ▪ Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) ▪ Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare eficiente și culturi rezistente la secetă ▪ Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri de apă pe kilogram de produs) 	1147 ha	71.000 - 123.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). ▪ Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). ▪ Proiecte internaționale și parteneriate Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)

2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenirea și combatere a eroziunii solului, ha 	-102 ha	10.000 - 20.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenirea și combatere a eroziunii solului, ha 	-82 ha	64,2 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. <p>Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025</p>
2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	16 ha	9.500 – 13.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și local; AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. FEN, Fonduri externe
2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește și agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei, lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. Reducere a formării crustei pe sol. 	328 ha	7.000 - 11.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) <p>Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori</p>
2.8 Măsuri de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea emisiilor de CO₂ Creșterea conținutului de materie organică Îmbunătățirea biodiversității solului 	66 ha	33.000 - 70.000 lei/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și fonduri internaționale Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) <p>Programul AgreeCarbon</p>
2.9 Măsuri de management pentru ameliorarea	<ul style="list-style-type: none"> Recuperarea și îmbunătățirea 	98 ha	12.000 - 23.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor

terenurilor sărăturate	capacității solului afectat de sare, ha			(MDT), (UCIMPA) Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)
2.10 Măsurile de management pentru prevenirea degradării prin destructurarea și crustificare	Suprafața totală de teren agricol protejată împotriva eroziunii, ha	33 ha	35.000 – 55.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)
2.11 Măsurile pentru prevenirea degradării solului prin compactare	Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha	16 ha	1.250 - 3.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Agencia de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT). Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)
2.12 Măsurile de management pentru prevenirea și combaterea poluării solului	Suprafața terenurilor erodate reabilite, ha	1638 ha	15.000 – 25.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.13 Măsurile de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha	1638 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.14 Amenda solurilor acide și alcaline	Suprafața terenurilor ameliorate, ha	7 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenție și Plăți în Agricultură) Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Fondul Ecologic Național EU Neighbourhood Instrument
2.15 Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	Suprafața de teren protejată, ha	66 ha	70.500-161.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE

2.16	Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	<ul style="list-style-type: none"> Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră 	33 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA
2.17	Reabilitarea terenurilor degradate antropice (exploatare miniere, depuneri de reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren reabilitată, ha 	7 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>
2.18	Amenajarea pajiștilor	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața pajiștilor amenajate, ha 	339 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>
3.1	Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor consolidate, ha 	33 ha	6.000–15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA</p>
3.2	Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil 	1638 ha	78.000 - 235.000 lei per fermier	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) <p>Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate</p>
3.3	Implementarea măsurilor de management durabil al	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare unde s-au aplicat măsuri 	1638 ha	97.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura</p>

resurselor de sol	anti-eroziune, ha			Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.4 Practicarea asolamentului și rotației culturilor	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea producțiilor agricole; Conservare a biodiversității; Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor 	1310 ha	15.000-40.000 lei/ha/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)
3.5 Executarea lucrărilor de afânare a solului pe verticală fără întoarcerea brazdei	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie organică din sol; Sechestrare a carbonului; Intensificare a activității biologice a solului; Creșterea fertilității solului 	229 ha	1.350 - 2.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA) Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile
3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie organică din sol; Sechestrare a carbonului; Intensificare a activității biologice și fertilității solului 	7 ha	17.000 – 28.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.7 Înfiițarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	1310 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.8 Implementarea a semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	33 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)

3.9 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perturbarea minimă a solului 	164 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Programul vânzări în rate 2KR în agricultura performantă irigată</p>
3.10 Implementarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața de teren agricol irigat (hectare). ▪ Procentajul populației cu acces la apă potabilă sigură și de calitate. 	164 ha	43.000 - 89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu Apă și Sanitație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.</p>
3.11 Alegerea unei tehnologii optime de irigare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de apă; ▪ Creșterea randamentului de utilizare a apei de irigat ▪ Suprafața de teren irigată (hectare) 	164 ha	<p>pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha</p> <p>pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD ▪ Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
3.12 Măsuri de atenuare a eroziunii hidrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafața 	164 ha	23.000 - 44.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
3.13 Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canalelor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reținerea particulelor de sol,; ▪ Evitarea eutrofizării, ▪ Producere de biomasa 	3 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” ▪ Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” ▪ Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate <p>Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova</p>

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;
- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Turismul poate aduce beneficii economice – două treimi dintre cetățeni cred în acest potențial.” – evidențiază oportunitatea dezvoltării unor proiecte turistice care valorifică resursele culturale și naturale, generând venituri și locuri de muncă.

„Comunitatea este pregătită să se implice – peste 3/4 dintre locuitori vor să participe activ la consultări și proiecte.” – subliniază potențialul ridicat de mobilizare civică și importanța menținerii unui dialog constant cu cetățenii pentru succesul proiectelor.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
 - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă

- 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.
- **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceeași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.
 - **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
 - **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;
 - **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;
 - **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
 - **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
 - **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă.

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografiile documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.

5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acestora pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.

Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruire în antreprenoriat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.
- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Suținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;
- crearea de „patrulare verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supervizeze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.

Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);
- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Jora de Mijloc dispune de resurse agricole și naturale valoroase**, ce pot fi dezvoltate printr-un plan strategic și practici sustenabile.
2. **Scenariile de dezvoltare** (agricultură intensivă, ecologică-turistică, sau mixtă) se pot adapta la condițiile locale și interesele comunității, eventual combinându-se într-o strategie globală.
3. **Modernizarea infrastructurii** (drumuri, rețea de apă-canal, sistem de gestionare a deșeurilor) și **agricultura durabilă** (rotația culturilor, fertilizare organică) sunt esențiale pentru progres economic și protejarea mediului înconjurător.
4. **Accesarea fondurilor externe** (europene, guvernamentale, private) și **parteneriatele public-private** pot sprijini financiar implementarea proiectelor, generând noi locuri de muncă și dezvoltare locală.
5. **Implicarea comunității și transparența administrativă** formează fundamentul acceptării sociale și al succesului pe termen lung, consolidând relațiile între autorități și cetățeni.

Prin implementarea coerentă a Planului Local de Acțiuni, comuna Jora de Mijloc poate atinge un nivel de dezvoltare rurală durabilă, combinând agricultura performantă și conservarea mediului cu îmbunătățirea condițiilor de viață pentru locuitorii săi.

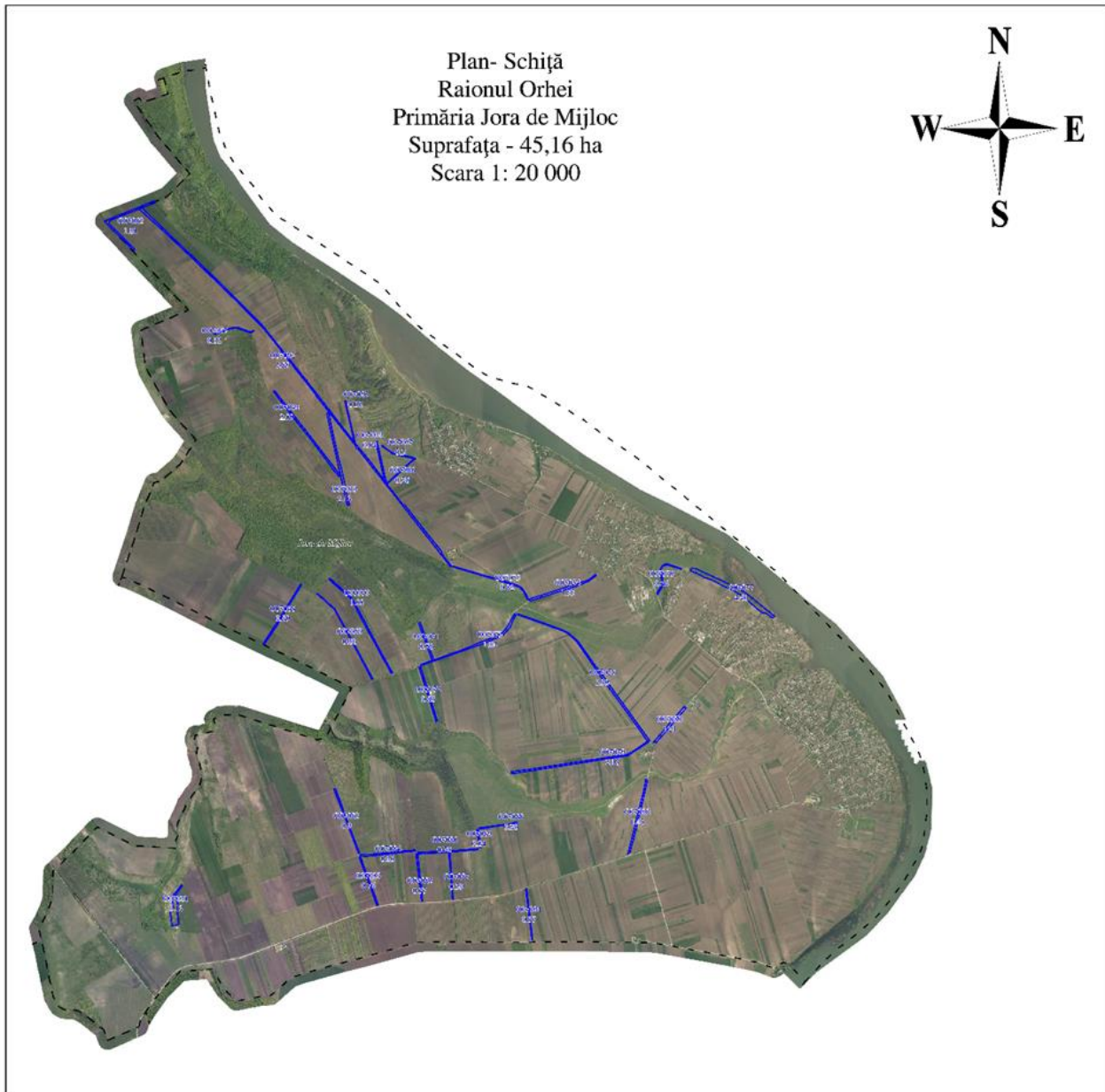
BIBLIOGRAFIE

- Documente și rapoarte oficiale ale autorităților din raionul Orhei
- Reglementări naționale și europene privind dezvoltarea rurală, agricultura și mediul
- Date și analize ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici în agricultură ecologică și turism rural

ANEXE

1. **Material cartografic** – Hărți ale comunei Jora de Mijloc: delimitarea teritorială, categoriile de utilizare a terenurilor, infrastructura
2. **Tabele cu indicatori statistici** – Evoluția populației, structura gospodăriilor, producția agricolă
3. **Cadru legislativ și reglementări** – Lista actelor normative relevante pentru dezvoltarea locală
4. **Proiecte și inițiative locale** – Modele de bune practici în agricultură, turism, protecția mediului
5. **Rezultate consultări** – Chestionare, interviuri și discuții cu locuitorii despre nevoile și prioritățile comunei

Anexa 1. Planul – schiță a PFP-urilor din perimetrul primăriei Jora de Mijloc

Anexa 2. Monitorizarea stării PFP-urilor, soluții tehnice propuse

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr rânduri	Vârsta, ani	Compoziția	SP	Grad uscare	Stare funcțională	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața intervenție, ha	Nr harta tehnologică
O07093	2,13	8	2	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	2,13	31; 32
									îngrijirea subarboretului	1,50	33
									completarea golurilor	0,63	4
O07094	0,64	10	2	35	10NU	NU	U1	scăzută	elagaj	0,64	31; 32
									îngrijirea subarboretului	0,34	33
									completarea golurilor	0,30	4
O07095	0,32	6	1	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,32	31; 32
									îngrijirea subarboretului	0,14	33
									completarea golurilor	0,18	4
O07062	1,81	9	4	20	10SC	SC	U1	funcțională	rărituri	1,04	11; 12
									îngrijirea subarboretului	0,77	33
O07063	0,32	130	10	35	6SC2SL1NU1DT	SC	U1	funcțională	elagaj	0,04	31; 32
									extragerea arboretului	0,28	14
									coborârea înălțimii cioatelor	0,28	
									plantarea culturilor silvice	0,28	1; 2
O07064	2,09	8	2	35	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	2,09	31; 32
									completarea golurilor	0,84	4
									îngrijirea subarboretului	1,83	33
O07066	0,28	10	2	35	7NU3SL	NU	U1	scăzută	elagaj	0,28	31; 32
									completarea golurilor	0,20	4
									îngrijirea subarboretului	0,08	33
O07067	0,3	8	2	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,30	31; 32
									completarea golurilor	0,18	4
O07067	0,89	4	1	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,89	31; 32
									completarea golurilor	0,59	4
									îngrijirea subarboretului	0,30	33
O07069	0,86	4	1	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,86	31; 32
									completarea golurilor	0,40	4
									îngrijirea subarboretului	0,46	33
O07070	1,66	10	2	35	10NU	NU	U1	medie	elagaj	1,66	31; 32

									completarea golurilor	0,96	4
									îngrijirea subarboretului	0,70	33
O07071	0,76	4	1	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,76	31; 32
									completarea golurilor	0,19	4
									îngrijirea subarboretului	0,57	33
O07072	0,85	10	2	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,85	31; 32
									îngrijirea subarboretului	0,85	33
O07073	1,84	10	2	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	1,84	31; 32
									completarea golurilor	1,62	4
									îngrijirea subarboretului	1,18	33
O07074	1,55	14	2	50	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	1,55	31; 32
									completarea golurilor	0,46	4
									îngrijirea subarboretului	1,09	33
O07075	0,82	4	1	35	4NU2SL1DT	NU	U1	nefuncțională	elagaj	0,02	31; 32
									extragerea arboretului	0,80	14
									plantarea culturilor silvice	0,80	4
									tăieri de îngrijire în arb tinere	0,80	9; 10
O07076	0,56	130	4	50	10PL	PL	U1	nefuncțională	extragerea arboretului	0,05	14
									plantarea culturilor silvice	0,51	5
O07077	4,41	8	3	50	10PL	PL	U1	scăzută	tăieri de igienă	2,00	13
									completarea golurilor	2,41	5
									îngrijirea subarboretului	3,00	33
									elagaj	4,41	31; 32
O07078	2,93	10	2	40	10NU	NU	U1	scăzută	elagaj	2,93	31; 32
									completarea golurilor	1,07	4
									îngrijirea subarboretului	1,86	33
O07079	2,18	12	2	40	10NU	NU	U1	scăzută	elagaj	2,18	31; 32
									completarea golurilor	0,76	3
									îngrijirea subarboretului	1,42	33
O07080	1,21	10	2	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	1,21	31; 32
									completarea golurilor	0,44	4
									îngrijirea subarboretului	0,77	33
O07081	2,13	60	10-12	50	10NU	NU	U2	scăzută	elagaj	2,13	31; 32

									completarea golurilor	1,00	4
									îngrijirea subarboretului	1,13	33
O07082	0,9	10	2	40	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,90	31; 32
									îngrijirea subarboretului	0,65	33
O07083	0,76	10	2	50	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,76	31; 32
									îngrijirea subarboretului	0,49	33
O07084	0,83	12	2	50	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,83	31; 32
									completarea golurilor	0,40	4
									îngrijirea subarboretului	0,43	33
O07085	0,77	10	2	50	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,77	31; 32
									îngrijirea subarboretului	0,77	33
O07086	0,78	12	2	50	10NU	NU	U1	medie	elagaj	0,78	31; 32
									completarea golurilor	0,30	4
									îngrijirea subarboretului	0,48	33
O07087	0,39	6	1	50	10NU	NU	U1	nefuncțională	îngrijirea subarboretului	0,39	33
									completarea golurilor	0,30	4
O07088	0,26	4	1	50	10NU	NU	U1	scăzută	elagaj	0,26	31; 32
									completarea golurilor	0,13	4
O07089	0,24	8	2	50	10NU	NU	U1	funcțională	elagaj	0,24	31; 32
									îngrijirea subarboretului	0,20	33
O07090	1,43	10	2	40	10NU	NU	U1	medie	elagaj	1,02	31; 32
									completarea golurilor	0,41	4
O07091	0,37	4	2	40	10NU	NU	U1	scăzută	elagaj	0,37	31; 32
									completarea golurilor	0,14	4
									îngrijirea subarboretului	0,13	33
O07092	7,89	10	2	35	10NU	NU	U1	scăzută	elagaj	7,89	31; 32
									completarea golurilor	3,17	4
									îngrijirea subarboretului	4,72	33
Total	45,16									91,88	

Costuri estimative ale lucrărilor de reabilitare

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Compoziția	Lucrări propuse	Suprafața de intervenție, ha	Nr. hărții tehnologice	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculare prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
O07093	2,13	10NU	elagaj	2,13	32 (420 buc/ha)	15250,86	32484,33
			îngrijirea subarboretului	1,5	33	1064,93	1597,40
			completarea golurilor	0,63	4	20622,69	12992,29
O07094	0,64	10NU	elagaj	0,64	32 (420 buc/ha)	15250,86	9760,55
			îngrijirea subarboretului	0,34	33	1064,93	362,08
			completarea golurilor	0,3	4	20622,69	6186,81
O07095	0,32	10NU	elagaj	0,32	32 (420 buc/ha)	15250,86	4880,28
			îngrijirea subarboretului	0,14	33	1064,93	149,09
			completarea golurilor	0,18	4	20622,69	3712,08
O07062	1,81	10SC	rărituri	1,04	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	6936,53
			îngrijirea subarboretului	0,77	33	1064,93	820,00
O07063	0,32	6SC2SL1NU1DT	elagaj	0,04	32 (420 buc/ha)	15250,86	610,03
			extragerea arboretului	0,28	14	11969,67	3351,51
			coborârea înălțimii cioatelor	0,28	1	79113,98	22151,91
			plantarea culturilor silvice	0,28	2	78753,35	22050,94
O07064	2,09	10NU	elagaj	2,09	32 (420 buc/ha)	15250,86	31874,30
			completarea golurilor	0,84	4	20622,69	17323,06
			îngrijirea subarboretului	1,83	33	1064,93	1948,82
O07066	0,28	7NU3SL	elagaj	0,28	32 (420 buc/ha)	15250,86	4270,24
			completarea golurilor	0,2	4	20622,69	4124,54
			îngrijirea subarboretului	0,08	33	1064,93	85,19
O07067	0,3	10NU	elagaj	0,3	32 (420 buc/ha)	15250,86	4575,26
			completarea golurilor	0,18	4	20622,69	3712,08

O07067	0,89	10NU	elagaj	0,89	32 (420 buc/ha)	15250,86	13573,27
			completarea golurilor	0,59	4	20622,69	12167,39
			îngrijirea subarboretului	0,3	33	1064,93	319,48
O07069	0,86	10NU	elagaj	0,86	32 (420 buc/ha)	15250,86	13115,74
			completarea golurilor	0,4	4	20622,69	8249,08
			îngrijirea subarboretului	0,46	33	1064,93	489,87
O07070	1,66	10NU	elagaj	1,66	32 (420 buc/ha)	15250,86	25316,43
			completarea golurilor	0,96	4	20622,69	19797,78
			îngrijirea subarboretului	0,7	33	1064,93	745,45
O07071	0,76	10NU	elagaj	0,76	32 (420 buc/ha)	15250,86	11590,65
			completarea golurilor	0,19	4	20622,69	3918,31
			îngrijirea subarboretului	0,57	33	1064,93	607,01
O07072	0,85	10NU	elagaj	0,85	32 (420 buc/ha)	15250,86	12963,23
			îngrijirea subarboretului	0,85	33	1064,93	905,19
			elagaj	1,84	32 (420 buc/ha)	15250,86	28061,58
O07073	1,84	10NU	completarea golurilor	1,62	4	20622,69	33408,76
			îngrijirea subarboretului	1,18	33	1064,93	1256,62
			elagaj	1,55	32 (420 buc/ha)	15250,86	23638,83
O07074	1,55	10NU	completarea golurilor	0,46	4	20622,69	9486,44
			îngrijirea subarboretului	1,09	33	1064,93	1160,77
			elagaj	0,02	32 (420 buc/ha)	15250,86	305,02
O07075	0,82	4NU2SL1DT	extragerea arboretului	0,8	14	11969,67	9575,74
			plantarea culturilor silvice	0,8	4	20622,69	16498,15
			tăieri de îngrijire în arb tinere	0,8	9	7488,11	5990,49
			tăieri de îngrijire în arb tinere	0,8	10	2838,94	2271,15
			elagaj	0,05	14	11969,67	598,48
O07076	0,56	10PL	plantarea culturilor silvice	0,51	5	44829,94	22863,27
			elagaj	0,05	14	11969,67	598,48
O07077	4,41	10PL	tăieri de igienă	2	13	2073,32	4146,64
			completarea golurilor	2,41	5	44829,94	108040,16
			îngrijirea subarboretului	3	33	1064,93	3194,79

			elagaj	4,41	32 (420 buc/ha)	15250,86	67256,29
O07078	2,93	10NU	elagaj	2,93	32 (420 buc/ha)	15250,86	44685,02
			completarea golurilor	1,07	4	20622,69	22066,28
			îngrijirea subarboretului	1,86	33	1064,93	1980,77
O07079	2,18	10NU	elagaj	2,18	32 (420 buc/ha)	15250,86	33246,87
			completarea golurilor	0,76	3	34042,47	25872,28
			îngrijirea subarboretului	1,42	33	1064,93	1512,20
O07080	1,21	10NU	elagaj	1,21	32 (420 buc/ha)	15250,86	18453,54
			completarea golurilor	0,44	4	20622,69	9073,98
			îngrijirea subarboretului	0,77	33	1064,93	820,00
O07081	2,13	10NU	elagaj	2,13	32 (420 buc/ha)	15250,86	32484,33
			completarea golurilor	1	4	20622,69	20622,69
			îngrijirea subarboretului	1,13	33	1064,93	1203,37
O07082	0,9	10NU	elagaj	0,9	32 (420 buc/ha)	15250,86	13725,77
			îngrijirea subarboretului	0,65	33	1064,93	692,20
O07083	0,76	10NU	elagaj	0,76	32 (420 buc/ha)	15250,86	11590,65
			îngrijirea subarboretului	0,49	33	1064,93	521,82
O07084	0,83	10NU	elagaj	0,83	32 (420 buc/ha)	15250,86	12658,21
			completarea golurilor	0,4	4	20622,69	8249,08
			îngrijirea subarboretului	0,43	33	1064,93	457,92
O07085	0,77	10NU	elagaj	0,77	32 (420 buc/ha)	15250,86	11743,16
			îngrijirea subarboretului	0,77	33	1064,93	820,00
O07086	0,78	10NU	elagaj	0,78	32 (420 buc/ha)	15250,86	11895,67
			completarea golurilor	0,3	4	20622,69	6186,81
			îngrijirea subarboretului	0,48	33	1064,93	511,17
O07087	0,39	10NU	îngrijirea subarboretului	0,39	33	1064,93	415,32
			completarea golurilor	0,3	4	20622,69	6186,81
O07088	0,26	10NU	elagaj	0,26	32 (420 buc/ha)	15250,86	3965,22
			completarea golurilor	0,13	4	20622,69	2680,95

O07089	0,24	10NU	elagaj	0,24	32 (420 buc/ha)	15250,86	3660,21
			îngrijirea subarboretului	0,2	33	1064,93	212,99
O07090	1,43	10NU	elagaj	1,02	32 (420 buc/ha)	15250,86	15555,88
			completarea golurilor	0,41	4	20622,69	8455,30
O07091	0,37	10NU	elagaj	0,37	32 (420 buc/ha)	15250,86	5642,82
			completarea golurilor	0,14	4	20622,69	2887,18
			îngrijirea subarboretului	0,13	33	1064,93	138,44
O07092	7,89	10NU	elagaj	7,89	32 (420 buc/ha)	15250,86	120329,29
			completarea golurilor	3,17	4	20622,69	65373,93
			îngrijirea subarboretului	4,72	33	1064,93	5026,47
Total	45,16			91,88		1297149,58	1189075,96